

Hafnia Hodierna

Eller

Udførlig Beskrivelse

om den

Kongelige Residentz - og Hoved - Stad

Kiøbenhavn,

1748

Uddrag

Hellig Trefoldighes Kirke (Trinatatis) - Rundetårn

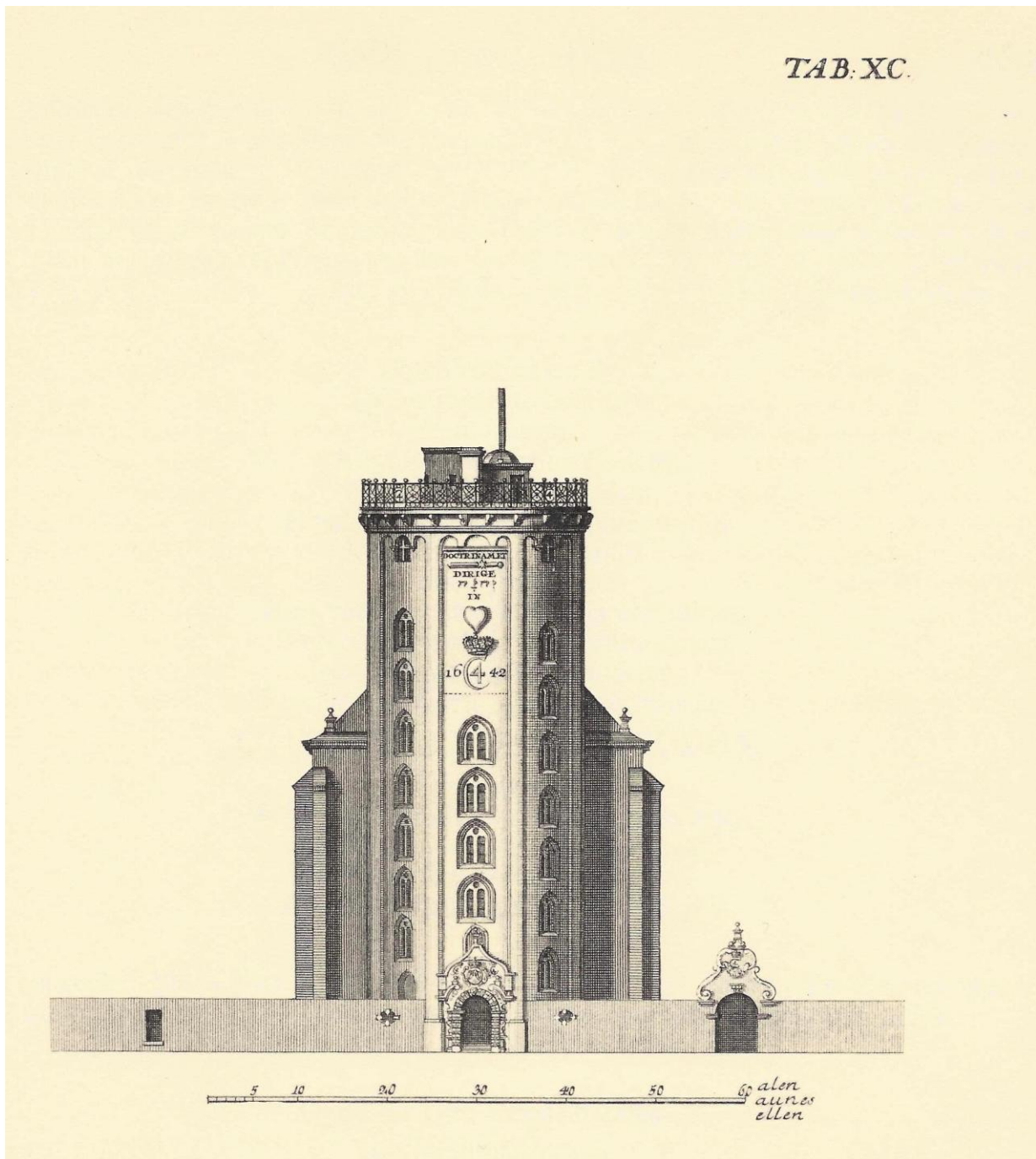
Cap. V.

Handler om de offentlige geistlige Bygninger i Staden, og forklare, hvad ved enhver især er at merke..

Herfra tager vi Veyen til den femte Sogne - Kirke, som er Hellig Trefoldigheds Kirke, og som gemeenligen formedelst sit Taarn runde Form, er bekiendt under det Navn af Runde Kirke.

Denne Kirke er af Høysalig Kong CHRISTIAN den Fierde anordnet, og Grundvolden dertil lagt Anno 1637; men bygningen blev først fuldfærdiget i Kong FRIDERICH den Tredies Tid, som Aar 1656 lod samme paa Hellig Trefoldigheds Søndag med stor Pragt og Solennitet ved en Dansk og en Latinsk Prædiken indbie, i sin egen, Cron - Printz CHRISTIAN den Femtes og Hertugen af Synderborg Ernest Günthers høye Nærværelse; Ved hvilken Ceremonie var merkeligt, at Hans Majestet, da Tienesten var ude, lod alle Professorerne ved Akademiet, som vare 16 i Tallet, spise paa Slottet ved Hans eget Tafel, hvortil Han Dagen tilforn havde ladet dem indbyde.

Kirken var fra Begyndelsen allene defineret og bygget for Studenter ved Akademiet, hvorfor og Professorerne Anno 1658 den 6. Julii fik Jus Patronatus dertil; Den blev og til Studenternes Brug allene, indtil den Anno 1683 blev gjort til en Sogne - Kirke.

Tav. XC Hellig Trefoldigheds Kirke med Rundetårn.

Tilforn, fra 1662 af, holdtes i denne Kirke paa tolv Høytids - Dage om Aaret, ved Tolv Slet, en Latinsk Prædiken, hvilken i tive Aar forrettedes af Doctor Jens Bircherod, som derfor nød aarlig 50 Rdlr. af Akademiet; men denne Skik er nu ikke mere i Brug.

Taarnet, som i Henseende til sin Bygning - Maade u - imodsigelig er det eneste i sin art i Verden, er egentlig til Astronomiens Øvelse indrettet, og af den berømmelige Christiano Longomontano, Tyge Brahes Discipel, anordnet, hvilket iblant andre Efterretninger, som man derom har, især har kundet sees af en Inscription, som i forige Tider fandtes paa Muuren, saaledes lydende;

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

CHRISTIANUS Qvartus condidit, in consilium adhibens celeberrimum
Astronomum, Christianum Longomontanum, in Academia
Professorem, & Tychonis Brahei discipulum.
Altitudo Turris est centum qvinqvaginta pedum, diameter in suprema
pendum fexqginta

Facaden af samme kunstige Taarn forstilles paa Tav. XC. derpaa seer man øverst en paa en merkværdig
Maade udført Inscription, som allene har givet den berømte Doctor Thomas Bang Anledning til at skrive en
heel Tractat in Folio, under Titel; Phosphorus inscriptionis Hierosymbolicæ, editum Hafniæ 1648.

Inscriptionen læses og forstaaes paa følgende Maade:

Doztrinam &
Justiam
dirige
Jehovah
in
Corde
Coronati Regis
CHRISTIANI
Qvarti
1642

Den Inscription, som ellers findes paa begge Sider af Taarnets Port, i tvende Steene udhuggen, giver tydelig
Forklaring om denne Kirkes og Taarnets Bygning, med følgende Ord, nemlig paa den høyre Side af Porten
saaledes:

Soli Triuno Deo S.
Qvam speztas, hospes,
ædem facram,
Augustam Musarum Sedem,
Mathe,aticam speculam,
Fundatoris munisicentia juventorum
& Artisicum ingeniis
omniqve cultu
cum veterum magnificentia certantem,
nune vero ceceleste depositum,
Rex Dan. Norrig. glotiofæ memoriæ,
CHRISTIANUS QVARTUS,
fundavit
& Deiter Opt. Max. gloriae consecravit,
statuens fua manu primum regalis
hujus structuræ Lapidem

Anno J. Ch. MDCXXXVII. VII. Julii.

Paa den venstre Side af Porten sees følgende Linier:

Qvod pia cura Regis in cælis
Gloriosissimi, Domini
CHRISTIANI QVARTI,
fundatum est,
Tergeminum Daniae Majestatis
Monumentum,
Sacrosanztae Trinitatis Templum,
Librarium Palatium,
& admirandi operis stelleæburgum,
Aug. Dan. & Nor. Rex,
FRIDERICUS TERTIUS
perfecit,
& qvod gloriosum felix saustumqve
sit, pietati & publicae studiorum
utilitati dicavit
Anno J. Ch. MDCLVI.

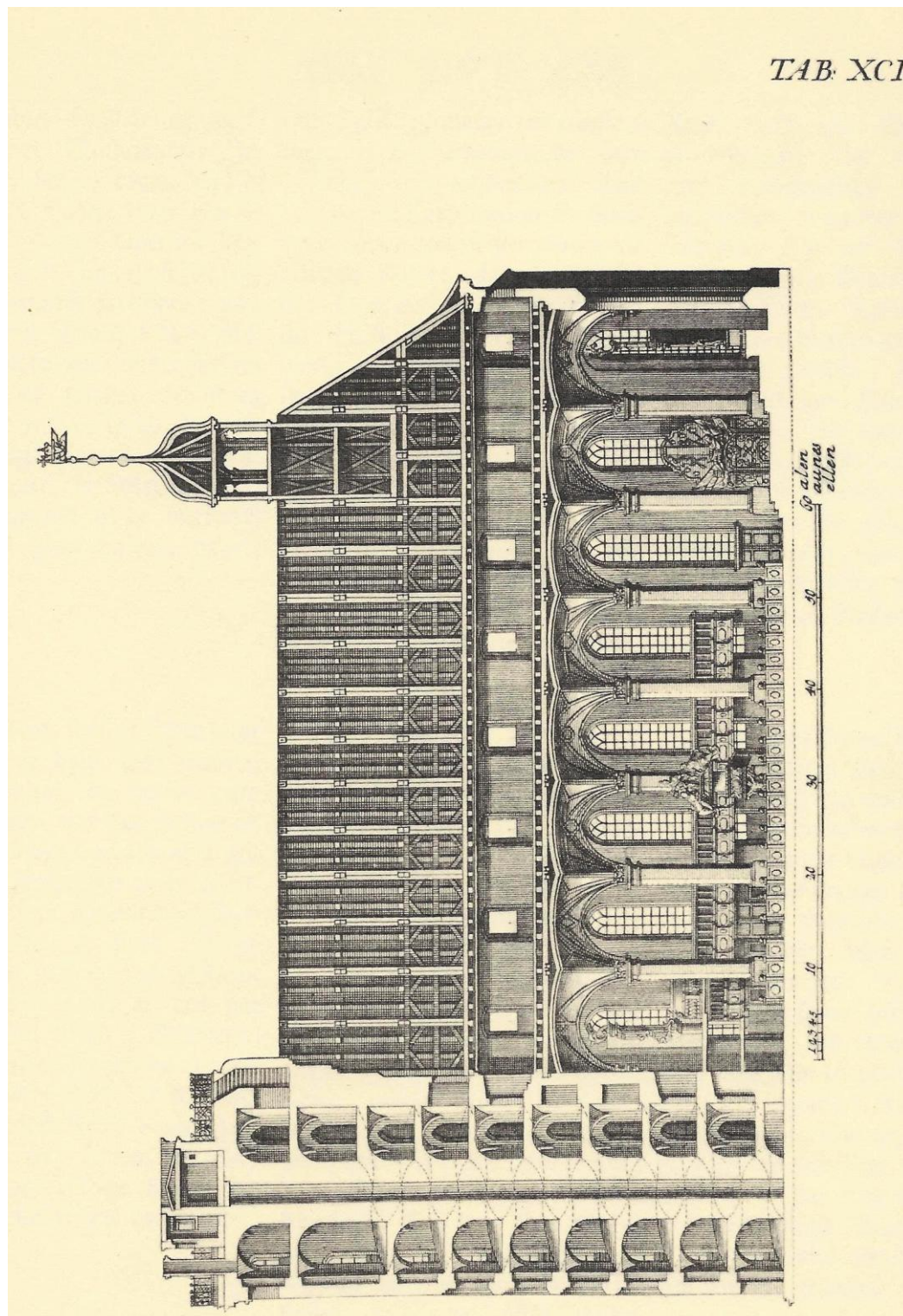
For at give Læseren et klart Begreb om dette Taarns besynderlige og kunstige Bygning, har jeg samme, saa vel som Kirken selv, paa hosstaaende Tav. XCI. i Giennemsnit forestillet. Deraf ses, at i Taarnets Centro er oprejst en huul Grundstøtte eller Cylinder, hvorimod Hvelvingen, der fra Nederste til det Øverste som en saakaldet Schnecken - eller Snegle - Hvelving er opført, paa den ene Side hviler, ligesom den paa den anden side støder til Taarnets udvendige Muur. Denne Snegle- Hvelving er af den Styrke og Brede, at man endog med Heste og Vogn kand kiøre op og ned ad Taarnet, hvilken Prøve det er bekiendt, at adskillige af vore Konger, og ligesaa den Russiske Zar PETER ALEXEWITZ Anno 1716 har giort, da Hans Majestet ofte reed op og ned, og Hans Gemahlinde ey frygtede for at giøre samme Fart i en Caret med sex Heste for.

Øverst paa Taarnet er det rette Astronomiske Observatorium, hvorfra haves en fri og ubehindret Udsigt allevegne rundt omkring. Her forvaredes før Ildebranden, som Aar 1728 ey heller skaanede denne Kirke, endeel kunsige og merkværdige rare Mathematiske Instrumenter, hvoraf nogle, især af de Romerske, i Herr Peter Horrebows Prof. Astron Operum Mathem. Physicor. Tom. III. forklares, og i Kobberstykke forefindes; men da samme ved Branden bleve ødelagte, ere siden igien andre forfærdigede, ey af mindre Kunst og Kostbarhed end de forige, hvorom bemeldte Herr Horrebow loc. cit. vidtløftig taler, og hvorom hernede, i Henseende til de merkværdigste, skal gives Læseren nøyere Forklaring.

Iblandt dem, som af Ilden bleve fortærede, og hvis Tab ventelig aldrig erstattes, og derfor desto mere beklages, var den herlige og kostbare Globus Cælestis af Tyge Brahe selv forfærdiget og indrettet, hvis Lige neppe nogensteds i Verden har været at finde. Tyge Brahe siger selv i Hans Astron. restaur. Mechanica, at den har holdet næsten 6 Fod i Diameter, men Professor Horrebow beretter paa foranførte Sted, at den

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

holdte 4 Siælandske Fod; begge Deelee kand være ret, saasom det Siælandske Maal i Tyge Brahes Tid har været mindre, end det nue er.

Tav. XCI.

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

Denne samme Globi besynderlige Fata, og hvorledes den er fløyen Verden omkring fra Sted til et andet, indtil den endelig igien kom til sit rette Hiem, ere værde at Merke til.

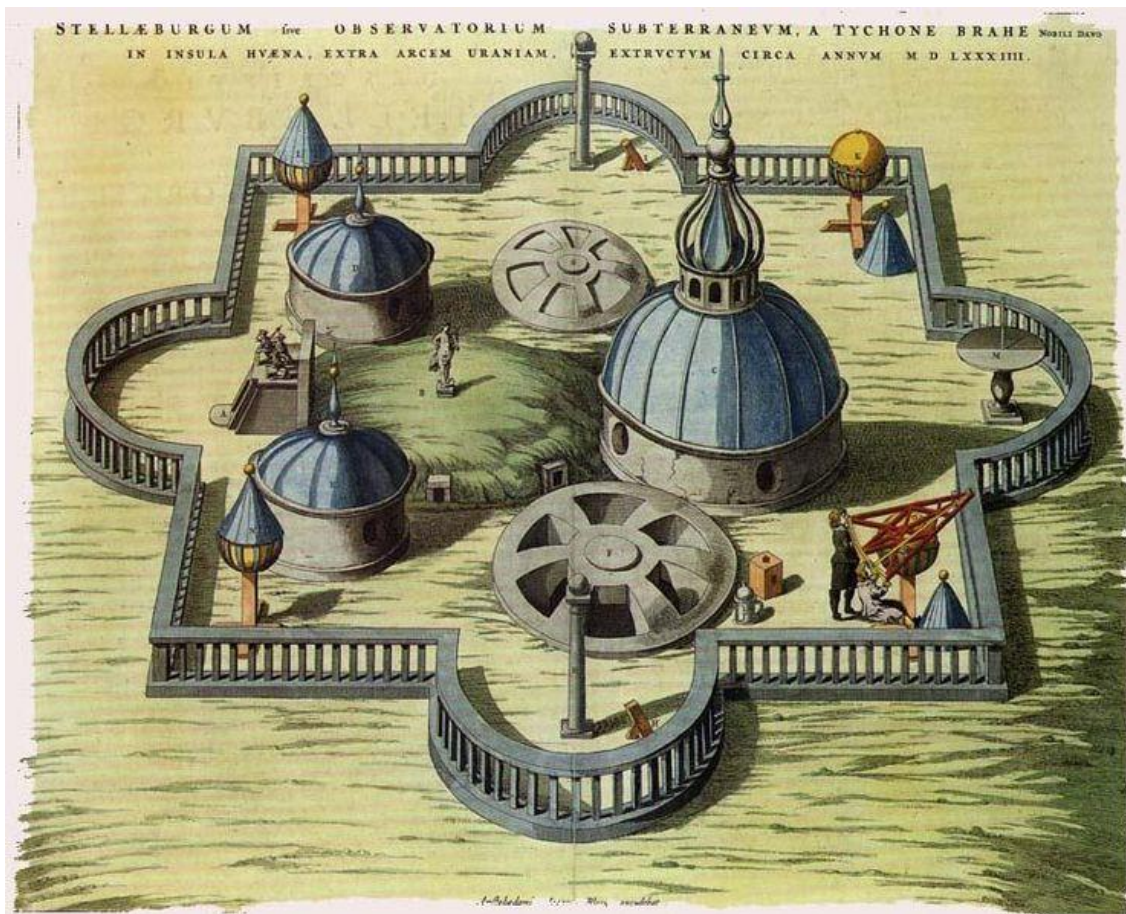
Historien taler derom saaledes: Denne Globus er først begyndt at arbeides paa i Augsburg, men blev siden ført til Hveen i det samme Aar, da Uraniborg sammesteds blev funderet, hvor den blev bragt til sin Fuldkommenhed. Den havde ved Tyge Brahes Bortgang af Landet den samme Skiebne, som alle øvrige denne berømmelige Mands Instrumenter, at nemlig først de smaa, siden de store, hvoriblant denne Globus tælles, bleve førte fra Danmark til Prag i Bøhmen; Fra Prag bleve de førte til Venaticam, fra Venatica siden igien til Prag, hvor de bleve forvarede først i Keyserens Have, derefter i Jacobi Curtii Huus. Efter Tyge Brahes Død frygtede Kayser RUDOLPHUS, at disse Instrumenter skulde blive adspredte, hvorfor han gjorde sig Umag for at faae dem, og blev endelig med Atvingerne eenig om 24000 Kroner, som han betalte derfor. Derefter bleve de i bemeldte Curtii Huus under Jorden i Mørket forvarede, at de ey fik Dagens Lys at see, eller nogen deraf kunde gjøre sig mindste Nytte; i hvilket Begravelse de laa saa længe skiulte, indtil den store Urolighed begyndte i Bøhmen efter Kayser MATTHIÆ Død. Men da Prag blev erobret af de Psaltziske Tropper, bleve Instrumenterne bortsnappede, en Deel fordervede, andre anvendte til anden Brug, de øvrige saaledes adspredte, at man ey veed, til hvilket af Verdens Hiørner de ere henkomne. Denne Globus faldt ved saadan Leylighed i Jesuiternes Kløer, som førde den til Reisse i Slesien, men som Hertug ULRICH, KONG CHRISTIAN den Fierdes Søn, just var med tilstæde, da denne Stad Aar 1632 blev indtagen, og fik denne Gkobum at see, og kiendte den, lod han tage den af Staden, og føre til Danmark, hvor den med Ceremonie blev dediceret til det Kongelige Academie i Kiøbenhavn med følgende Inscription:

Sive Hospes inqvilinus es,
bene adfis
Hoc aeneum cæli simulacrum
qvod vides,
ingenie & impendio
TYCHONIS BRAHE
ad Astronomicas observationes
in Insula Hveen
essermatum est.
Nihil ad artis Professionem aetas nostre illustrius
contulit.
Nomen Ureniburgo dedit,
Daniae samam.
Cum plusculos annos cæli motum felici apud nos successu monstrasset, moveri cæpit,
& exteris cessit.
Primo Benaticam. mox Pragam, inde Niessam desertur,
ita qvas in cælo vices designat, in terra patitur.
Tandem
Capta Niessa
virtute, duztu & auspicio
aeternae memoriae
Principis
Divi ULDARICI.

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

Patriae
velut Trophaeum & peregrino Marte
vindicatur & restituitur
Anno 1632. Calend. Decembr.

Denne Globus blev efter sin Ankomst til Kjøbenhavn paa nogen Tid forvaret paa Academiets Auditorio, men siden derfra forflyttet til det runde Astronomiske Taarn, hvor den, som sagt, i den store Ildebrand Aar 1728 forgik og blev i Aske.

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

Paa Globo selv var følgende Inscription at læse:

Anno a Christo nato MDLXXXIII. regnante in Dania FRIDERICO Secundo, hunc cælesti machinæ conformem globum, in quo assixa oztavae sphavae sidera cælitus organis deprehensa suis quæque locis ad amussim repraesentare, errantiumve stellerum per hæc apparentias pervestigare decrevit: Cælo terrigenis, qui rationem eam capiunt, mechanico opere patesazto, Tycho Brahe O. F. sibi & Posteris F. F.

Hertil føyes, hvad Longomontanus, der tillige med Hans Lære - Mester Tyge Brahe selv havde arbeidet paa denne Globo, derom med følgende Ord har antegnet:

Globus ad Lectorem.

Robusto quondam ligno me cure Tychonis Cælari fecit, clade sed artificis
Tornatoris ege nam ferro obstante lacertum Consregi laevum motus ab axe cito;
Inclytus inde Tycho me fecit ad ære nitente Crustatum, Urania nunc ego commodior.
Sed vertendo folum vice vertigine cælum, Dum patria septem lustra per exul eram.
Ad Bohemos primum veni, me porro trahebat Ortivum versus vis inimica locum,
Quo eurvæ in terras animæ & cælestium inenes Vivunt heicque fimul gens nova Loyolæ.
Causa subest, vestris cur me servire vetantem Usibus eripuit provida cura Dei.
Nam licet inclusum tenuistis tempore Nesi, Me tamen ULRICUS carcere deripuit.
Non prece, nec precio, conando sed ense secundo Magnanimus Patriæ me modo restituit. 70 fatale
tempus, quo sangvine Regum Danorum cretum te Jibitiana tener.
Te dolus occidens samam non perdidit unquam, Hanc virtus celsum sed super astra vehot.
Semper honos nomenque tuum laudesque manabunt, Dum cælum, cujus nunc simulacre gero.

Qvi globum hunc olim in Hwena apud Nobiliss. Dn. Tychonem Brahe octennium manu diurna nocturnaque
versavit Christianus S. Longomontanus F.

Hvo ellers af curieuse Liebhaveere ønsker at vide nærmere Forklaring og Beskrivelse om denne i al Verden
berømte Globo, hvorledes og paa hvad Maade den var forfærdiget, og til hvad Brug og Nytte, kand derom
faae tilstrækkelig Oplysning i den berømmelige Auctors udgivne Mechanicis.

Foruden denne Globo, og andre rare mechaniske Kunst - Stykker, forvaredes og her paa Observatorio før
Ildebranden et kunstigt og kostbart Instrument af oftommeldte Longomontano indrettet, som har følgende
Inscription:

Anno J. Ch. MDCVII.
CHRISTIANO QVARTO.
Inclyto Danorum & c. Rege,
Christiano G`Frisio, Illustri Regio Cancellario,
D. D. Mæcenat. S.
Hoc organum Astronomicum &
Geometricum
omnimodis Phænomenis utriusque sphæræ
observandis accommodatum F. F.

Christianus Severini F. Longomontanus.

Men jeg vil ikke opholde mig ved at fortælle og opregne flere af de herlige og kunstige Stykker, som dette Astronomiske Observatorium har havt tilforn at rose sig af, i det deres Gavn og Mangel foraarsager ikkun en bedrøvelig Eftertanke og Hukommelse; men jeg vil hellere vende mig til Beskrivelsen af de Ting, som nu visselig igien paa dette Observatorio findes, og deels ved Kongelig, deels ved brave particuliere Folkes Gavnildhed, siden den ulykkelige Ildebrand, ere anskaffede, og hvorved de forrige Kunst - Stykkers Tab nogenledes er bleven erstattet.

For at bekomme en tydelig Forklaring over disse sidste, kunde jeg henvise Læseren til Prof Peter Horrebows Oper. Mathem. Physic. hvor, i den tredie Tome, alle de nye Instrumenter og Maskiner ey allene rigtig beskrives, men endog en Deel deraf i Kobberstykker forestilles, men paa det enhver og her nogenledes kand fornøye sin Kunst - Begierlighed, har jeg kortelig om de rareste og fornemste Stykker villet meddele følgende Efterretning:

Foruden askillige smaa og store Tubos, som paa Observatotio findes, ere følgende Astronomiske Instrumenter allerede anskaffede og i Stand:

ROTA MERIDIANA; som beskrives i forbemeldte Tracat af Prof. Horrebow Tom III. Cap 17. bestaaer af et stort Hiul, som vender sig omkring sin Axel, hvorpaa ligger en Kikkert. Kikkerten bliver, naar Hiulet vendes omkring, stedse udi Middags - Circulen, saa at inen Stierner med dette Instrument observeres, uden naar de just ere i Synder eller Nørre Mederian. I samme Kammer, hvor dette Instrument forvares, ere tvende Uhrverler, som begge gaae efter Stiernernes Lod, og kand man ved Hielp af dette Instrument og Uhrverkerne tillige, meget nøye determinere Rectascensionerne. Diameter af Hiulet holder 5 1/4 Fod, og i Foco af Kikkerten ere tre Horizontale og 7 Verticale Filamenter.

MACHINA ÆQVATORIA; Hvilket Instrument bestaaer af en stor Circul, som just er in plano æqvatoris, og en tyk Jern - Axel, som kand dryes rundt omkring, og parallel mod Verdens Axel. Paa denne Axel er en Kikkert, som kand dreyes op og ned, i hvis Foco der findes 9 Verticale og 9 Horizontale Filamenter. Udi Kammeret, hvor dette Instrument forvares, er et Uhrverk, som gaaer efter Solens Lod, og kand man med Hielp af Instrumentet og Uhrverket meget let finde, hvad Stierner man vil, om Dagen. Kikkerten er ikkun tre Fod lang, og er merkeligt, at man med den meget vel kand see Satellites Jovis, hvilke ellers ikke lade sig see, uden med større Kikkerter. Diameter af Cirkulen, som er in plano æqvatoris, er knap 4 Fod, og Circulen er inddelt udi 24 liige Deelee eller Timer.

QVADRANS ASTRONOMICUS; Dette Instrument er giort i Paris af Mons. L. Anglois, og har kostet 1700 Livres. Instrumentets Diameter er 6 Fod, og Inddeelingen er meget skiøn og accurat. Den haver alle de Fordeele ved sig, som nogen Quadrant kand have, men fornemmelig fortienner det Micrometrum at roses, som er i Quadrantens faste Tubo. dette Micrometrum haver et Filamentum Horizontale og et Verticale, som begge ere ubevægelige, og endnu et Horizontale, som ved Hielp af en Skrue og en Fieder kand føres op og ned. Enhver, som har Kundskab om Tingen, fatter lettelig, hvor let man ved Hielp af dette Micrometro kand maale subtile Ting og smaa Distancer. Dette Micrometrum hjælper og meget til at noye determinere, paa hvad Sted i Solen Pletterne sidde.

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

MACHINA PLANETARUM ROEMERIANA. Denne Machine er befæstet under Loftet, hvorpaa Ecliptica er malet; Den er inddeelt i sine Tegn og Grader, og viser den ene Planets proportionerlige Gang imod den anden, saavel som og paa hvad Sted paa Himmelen enhver Planet sees paa en vis Tid. Til denne Machine annecteres endnu en anden, som er Herr Professor Peter Horrebows Paadund, hvilken viser Dage, Uger og Aar, saa at, naar den ene Machine viser Løbet, som enhver Planet har gjort, saa viser den anden Tiden, i hvilken Planeterne have gjort bemeldte Løb. Disse to Machiner føyes tilsammen ved en lang Stang, paa hvis yderste Ende er en Skrue uden Ende, som driver den rette Machinam Planetarum. Denne, saa vel som de to første Machiner, er forfærdiget i Kiøbenhavn af dygtige og erfarne Mestere, og denne sidste paa fordom Kongelig Geheime - Raad Herr Vincent Lerckes Bekostning, som har foræret den til Observatorium.

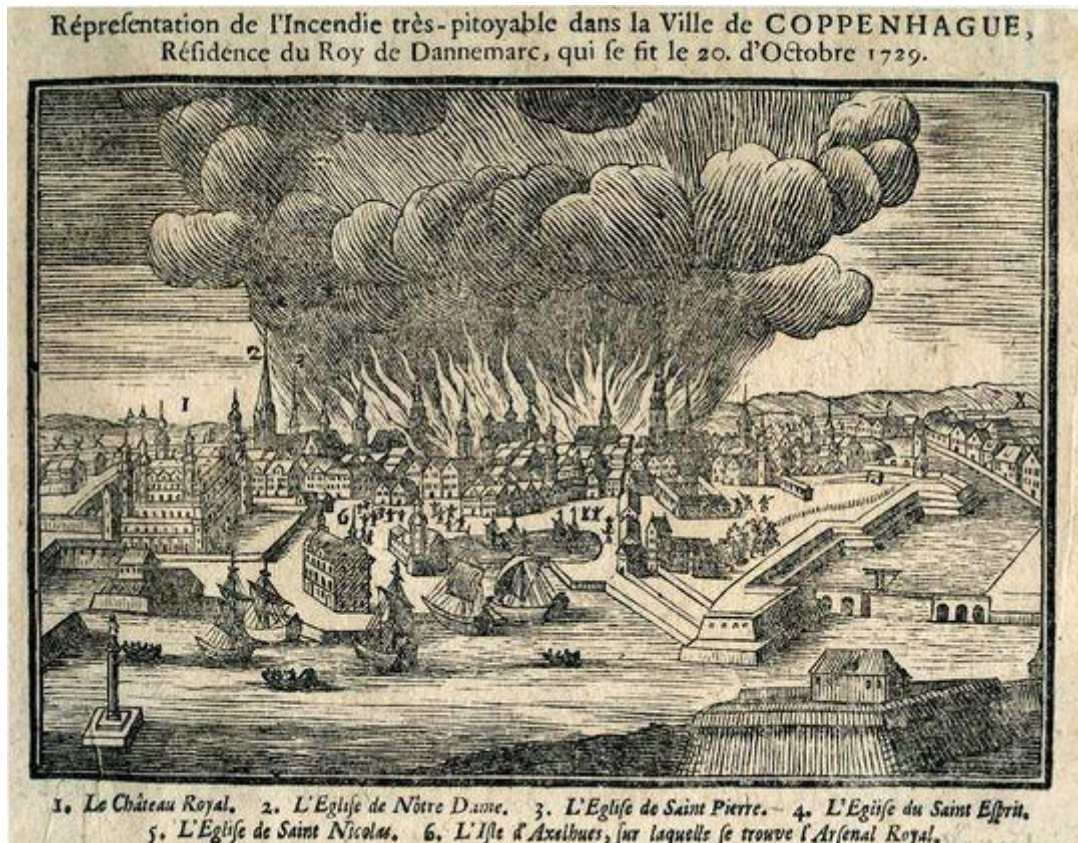
MACHINA JOVIALIUM ROEMERIANA. Ligesom forbeskrevne Machine viser Planeternes proportionerlige Gang, saa viser denne den proportionerlige Gang af Satellitibus Jovis; thi det er bekendt, hvor vanskeligt det er, naar man seer Jovem med sine Sattelitibus, at kunne fastsætte, hvilken der er Primus Satelles, hvilken secundus, og saa videre, men ved denne Machines Hielp kand man strax kiende, hvilken enhver er, saa at den er særdeles fornøden, naar man vil observere paa Satelites Jovis. Paa denne Machine er, saa vel som paa Machine planetarum, en Indretning til at vise Timer, Dage og Uger, saa at naar man stiller Index paa den Time, som man vil odserve, saa forestiller Machinen selv Satellites i den Orden, som de skal sees paa Observationens Tid. Denne Machine er og forfærdiget her i Kiøbenhavn, og er en Foræring til Observatorium af Enken af den Høyberømmelige Stats - Raad Römer.

Men vi forlade Observatorium, for at tale noget om de øvrige merksværdigheder, som ved denne Kirke findes.

Som den Høysalig Fundator Kong Christian den Fierde, ved dette Taarns og denne Kirkes Bygning havde foruden den Allerhøyestes Ære, ogsaa Videnskabernes Flor og Fremgang til Øyemerke, saa vilde og denne store Konge ey lade fattes noget, som til slig Hans Høypriselige Hensigts Fuldbyrdigste var fornøden, hvorfore Hans Majestet lod indrette en Sal over Kirken, der er saa land og saa bred som hele Kirken selv, hvor Academiet skulde have et offentligt Bibliotheque. Førrommeldte Tav. XCI. som forestiller Kirken i Giennemsnit, viser tillige et Profil af samme Sal; Men denne Sal blev og først, tillige med Kirken i Høylovlig Kong FRIDERICH den Fierdes Tid bragt i Stand, og lod Hans Mejestet samme i Sin egen og Cron - Printzens Nærværelse til Bibliotheque indvie ved en Latinsk Oration af Doct. Thomas Bang den 7 Julii 1657, som var just 20 Aars Dagen efter at den første Grund - Steen til Taarnet af Kong CHRISTIAN den Fierde var lagt.

Bibliotheqvet bestod før Ildebranden 1728 af en utrolig Mængde Bøger og rare Manuscripter, især om Fædernelandets Historie, som meest vare samlede af Foræringer. Høylovlig Uhukommelse Kong CHRISTIAN den Fierde havde allerede dertil skienket en ypperlig Samling, som meget blev forøget ved Doctor Jesper Brochmands, Henrich, Thomas, og Theodor Fuirenens, Hans Mules, Peder Resens, og andre berømmelige Patriots Bibliotheqver, som dertil bleve givne; Men alt dette, tillige med alle de Skilderier, tegninger, Kobber - Stykker, Land - Kort og andre rare Ting, som forvaredes paa Bibliotheqvet, som sagt, i Kiøbenhavns store Ildebrand Anno 1728 plad ødelagt og gjort til intet.

Dette Bibliotheqves første Bibliothecarius var Doctor Thomas Bang, og dets Under - eller Vice - Bibliothecarius M. Peder Mehner. Efter dem har stedse lige til førrommeldte Ildebrand være en Over og en Under - Bibliothecarius.

Fransk gengivelse af branden 1728 (ukorrekt)

(Lørdag morgen, den 23. oktober 1728, kunne Københavns borgere konstatere, at en stor del af byen lå hen som en rygende ruinhob. Ilden, der da havde raset i 60 timer, var begyndt som en mindre brand på et loft i Lille Sankt Clemens Stræde, men da skaderne blev gjort op, viste det sig, at op mod 1.600 bygninger var blevet flammernes bytte, og 15.000 af byens 70.000 indbyggere stod uden tag over hovedet. Det var en katastrofe af historiske dimensioner ikke bare efter dansk målestok. Bortset fra Londons brand i 1666, var det den største brand, der indtil dette tidspunkt havde ramt en europæisk by)

Efter Ildebranden, da Kirken og Bibliotheqvets Sal igien var bragt i Stand, har Universitetet paa nye samlet et anseeligt Bibliotheqve; thi ey allene Høysalig Kong CHRISTIAN den Siette, af Høylovlig Ihukommelse, forærede dertil en anseelig Mængde af kostbare Bøger, men en Deel fornemme og lærde Mænd formeerede og samme Antal, hvortil kom den uskattelige Samling af Islandske og andre til den Nordiske Historie henhørende Manuscripter, som den berømmelige Professor Arnas Magnærus, en Islænder af Fødsel, skienkede dertil. Iligemaade den skønne Samling af Manuscripter, til den Danske Kirke - Historie henhørende, som Academiet købte sig til af de Bartholinske Arvinger; Men især formeeres Bibliotheqvet Aar for Aar ved fordum Biskop o Wiborg, Herr Johan Trellunds Gavnildhed, som i sit Testament forærede 6000 Rdlr. til Bibliotheqvet, at hvis Rente Bibliotheqvet aarlig skulde forøges med gode og nyttige Bøger.

Paa Bibliotheqvet giemmes og en stor Samling, som ikke ler har Lige, af skrevne og tykte Psalme - Bøger, og Psalmer, som af Hendes Kongelige Høyhed, Prinsesse CHARLOTTA AMALIA, dertil er foræret.

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

End videre findes ogsaa her en smuk Samling af trykte Bøger, saavel som og af Manuscripter, som salig Conferentz - Raad Roltgaard dertil har testamenteret. Denne Samling glemmes i et Skab for sig selv, hvor strax hos staaer en Cassa med Arabiske og Persiske Typis, som samme lærde Mand har skienket til Akademiet, i Steden for dem, som i Ildebranden bleve fordervede. Over denne Cassa sees Giverens Originale - Skilderie.

Bibliothecarius er nu Herr Docroe Juris og Professor Johan Peter Anchersen, som hver Onsdag og Løverdag Eftermiddag, fra Klokken to til tre, læser publice paa Bibliotheqvet om Bøgers Kundskab. Bibliotheqvet staa aaben hver Mandag, Tiisdag, Onsdag Torsdag og Løverdag om Formiddagen fra otte til ti Slet, og om Eftermiddagen fra to til Fire.

Enhver, som førrommeldte Dage og Timer vil betiene sig af Bibliotheqvet, kand uden nogen Bekostning nyde denne Frihed; men fremmede Udenlandske betale to Rigsdaler for Indskrivningen.

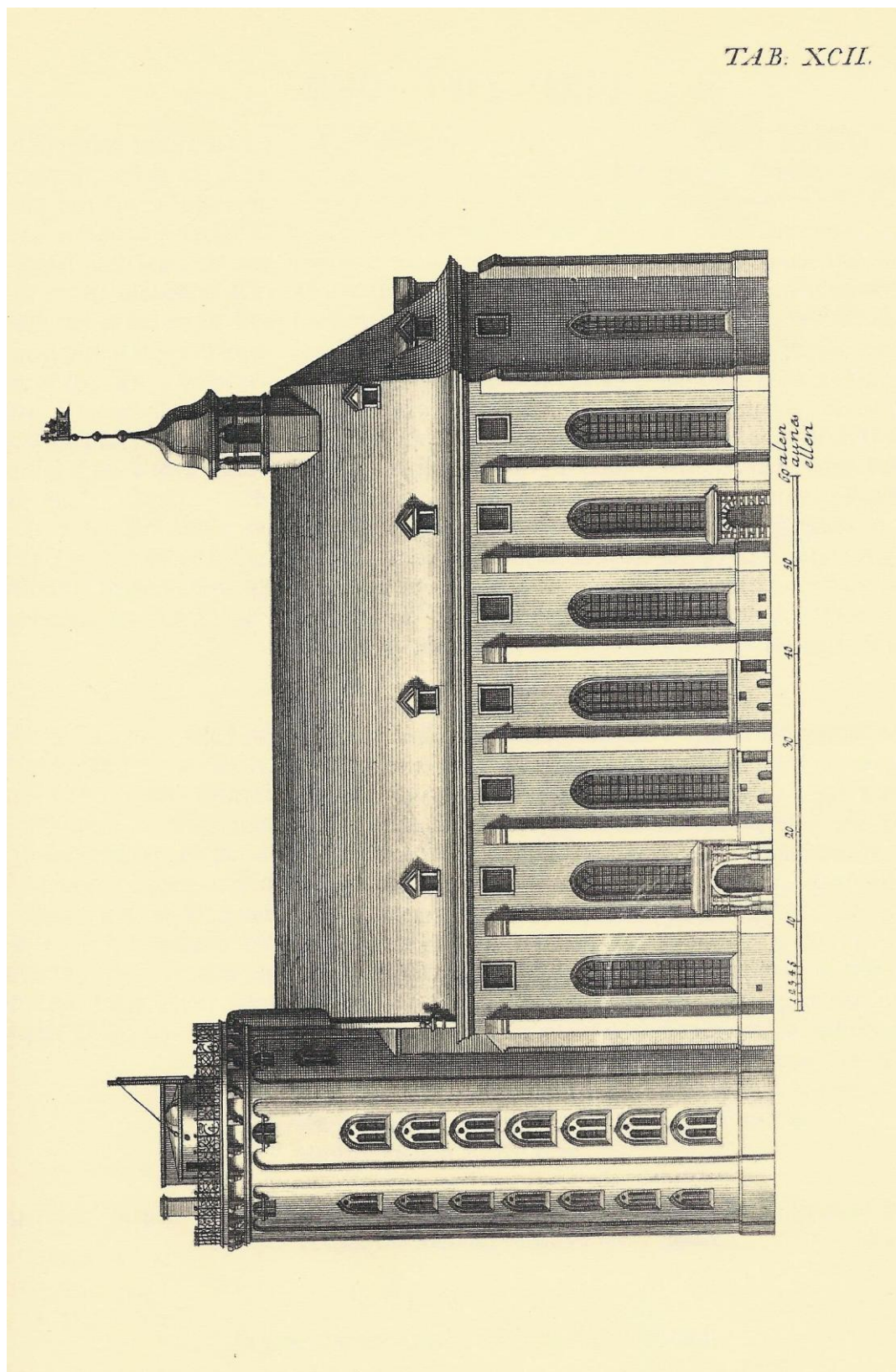
Af forestaaende fatter enhver lettelig, at dette Bibliotheqve, ved den Grundvold, som allerede er lagt dertil, og ved den Forøgelse, som det aarlig nyder, med Tiden vil naae en stor Anseelse og Fuldkommenhed; men som dertil vil behøves lang Tid, og de rare gamle Sager og Manuscripter, som Bibliotheqvet før Ildebranden kunde rose sig af, aldrig jand bringes tilveje igien, saa har man saa megen meere føye til at sige, at det forige Bibliotheqves Ødeleggelse var en af de første og meest ubodelige Skader, som Ildebranden foraarsagede, allerhelst den tillige lagde saa mange store og anseelige private Bibliotheqver i Aske, ved hvilkes Frelse dette havde kundet havt Haab til at naae noget igien af det meest kostbareste Tad. Ved hvilkes Leylighed jeg dog maa sige, at Ilden ey var saa grum, at den jo dog svarede nogle lærde Mænds kostbare Bibliotheqver, blant hvilke nu ikke regnes Hans Excellence, Her Geheime Raad Thottes, Herr Etats - Raad Fosses, og afg. Herr Stats - Raad Grams, hvilke ey allene for deres Størelse og Mængde af Bøger, men især formedelst de rare Tind, som de indeholde, af alle Lærde og Kiendere holdes høyt i Agt.

Vi forføye os igien til Kirken, og see paa Tav. XCII. hvorledes dens Side - Facade viser sig, hvoraf man strax merker, at Kirken udvortes er ikke af liden Anseelse.

Denne Bygning leed i den store Ildebrand allermindst af alle, i det dens Muure dog saavidt bleve ubeskadigede, at man hastigere kunde komme i Stand med den, end med nogen af de øvrige afbrændte Kirker. Inden udi er den meget høy og lys, har et ziirligt Altar og Prædike - Stool af Ege - Træ, begge meget net efter Bygnings - Kunstens Regler forfærdigede, havende sin egen naturlige Ege - Træes Farve, som falder smukt i Øynene. Orgelverket er i sin Art meget net og ziirligt af Træ med endeel Bildt - hugger - Arbeide forsynet, som alt her sin egen naturlige Træ - Farve.

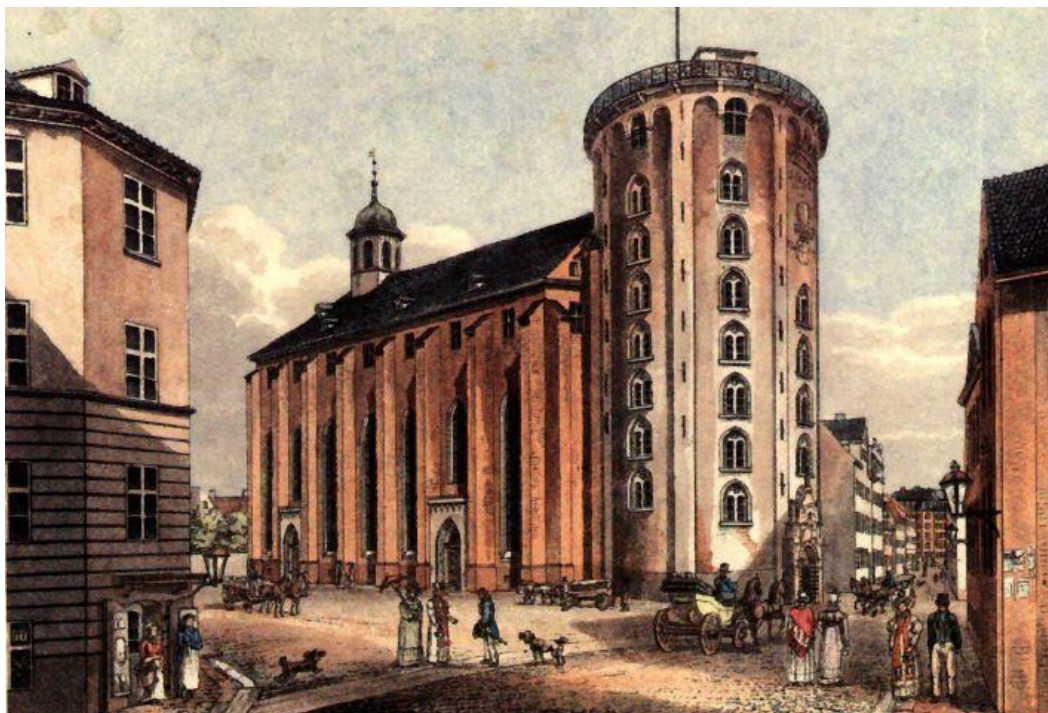
As anseelige Familier, som have deres Begravelser i denne Kirke, nævnes især de Körbitzer, Græver af Friis, Stöckner, og Græver af Schak. Ibland disse er de sidstes Gravsted, som er i Choret, med et prægtigt Monument af Marmor ziiret, som vel i Ildebranden leed noge Skade, men ventelig af Descendenterne, snart blive igien sat i sin forige Pragt.

Af lærde Mænd, hvis Levninger i denne Kirke forvares, vil jeg allene anføre den berømte Professor Arnas Magnæus, der, som før er sagt, har foræret til Universitetets Bibliotheqve den omtalte rare Samling af Manuscripter, og ellers for sin Lærdom og sine Videnskaber har her ved Universitetet gjort sig særdeles berømmelig og navnkundig.

Tav. XCC.

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

Tegning fra 1826

Trinitas Kirke og Rundetårn set fra Landemærket.

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

H.G.F. Holm

Udsigt over København fra Rundetårn 1803

